

01/2024

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia

# Tiivistelmä

Ilari Ilmakunnas Ja Susanna Sten-Gahmberg

## Palkkatulot ennen ja jälkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ottamisen

Tutkimuksessa tarkastellaan, miten työssäkäyvien palkkatulot muuttuvat osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (ove) ottamisen yhteydessä. Oletamme, että palkkatulojen muuttuminen verrattuna ovea edeltäneeseen palkkatasoon on yhteydessä muutoksiin työtunneissa. Täten voidaan arvioida, missä määrin ovea käytetään työn ja eläkkeen yhdistämiseen. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia tyypillisiä palkkatulopolkuja oven ottaneilla on sekä miten erilaiset sosiodemografiset taustatekijät ovat yhteydessä eri palkkatulopoluille päätymiseen. Lisäksi tutkimuksessa osoitetaan, kuinka työttömyysetuuksien ja sairauspäivärahan saaminen on yhteydessä eri palkkatulopolkuihin.

### Tutkimus hyödyntää kuukausitason tietoja palkkatuloista

Tutkimus hyödyntää Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin perustuvaa aineistoa, johon sisältyy kalenterikuukausikohtaiset tiedot palkkatuloista. Tutkimuksessa tarkastellaan ennen oven ottamista palkansaajina olleita henkilöitä, joiden palkkatietoja voitiin seurata 14 kuukauden ajan ennen oven ottamista sekä 12 kuukautta oven ottamisen jälkeen ja jotka eivät saavuttaneet varsinaista vanhuuseläkeikää seurannan aikana. Henkilöt olivat syntyneet kesäkuun 1957 ja joulukuun 1960 välillä ja ottivat oven maaliskuun 2020 ja tammikuun 2022 välillä.

Palkkatuloja juuri ennen oven ottamista ja sen jälkeen verrataan ovea edeltäneeseen vakiintuneeseen palkkatasoon. Tämän jälkeen sekvenssianalyysin avulla luokitellaan erilaisia palkkatulopolkuja. Lopuksi tarkastellaan palkkatulopolkuihin yhteydessä olevia taustatekijöitä.

## **Suuri osa palkansaajina työskennelleistä ei koe muutosta palkkatuloissa**

Palkansaajat yleensä jatkavat työskentelyä oven ottamisen jälkeen. Noin 40 prosenttia palkansaajista oli palkkatulopolulla, jossa palkkataso pysyi ovea edeltäneellä tasolla. Lisäksi reilu 20 prosenttia oli polulla, jolle oli tyypillistä palkkatulojen vaihtelu seurannan aikana. Tämä polku todennäköisesti pääsääntöisesti kuvasti jo ennen ovea vallinnutta tilannetta. Toisin sanoen merkittävässä osalla palkansaajista työskentely ei palkkatulojen määrän avulla arvioituna muutu oven ottamisen myötä.

Noin 20 prosenttia ennen ovea palkansaajana työskennelleistä oli polulla, jossa siirryttiin työskentelemään aiempaa matalammalle palkkatasolle oven ottamisen jälkeen. Toisin sanoen vain melko pieni osa palkansaajista jatkaa työskentelyä saaden aiempaa vähemmän palkkatuloja.

Noin 15 prosenttia oven ottaneista palkansaajista oli polulla, johon liittyi palkkatulojen loppuminen seurannan aikana. Tällä polulla olevista lähes puolet sai työttömyysetuuksia jossain vaiheessa seurantajaksoa. Koska työttömyyden alkaminen yleensä ajoittui lähelle oven ottamista, ne ovat todennäköisesti yhteydessä toisiinsa. Pieni osa palkansaajista näyttää poistuvan kokonaan työelämästä oven ottamisen jälkeen, koska kaikki tällä polulla eivät saaneet työttömyysetuuksia tai sairauspäivärahaa seurannan aikana.

## **25 ja 50 prosentin osittaista varhennettua vanhuuseläkettä käytetään osin eri tavoin**

Kolme neljästä palkansaajana työskennelleistä ja oven aloittaneista otti puolet karttuneesta eläkkeestään. Oven suuruus oli yhteydessä eri palkkatulopoluille päättymiseen. 50 prosentin eläkettä käyttivät erityisesti ne, joiden palkkatulojen saaminen päättyi seurantajakson aikana. 25 prosentin eläkkeen ottaneet jatkoivat useammin työskentelyä aiempaa matalammalla palkkatasolla.

## **Sosiodemografiset tekijät ovat yhteydessä eri palkkatulopoluille päätymiseen, erityisesti erot työskentelysektorien välillä suuret**

Tutkimuksessa havaittiin julkisen ja yksityisen sektorin palkansaajien välillä merkittäviä eroja. Julkisen sektorin palkansaajat jatkoivat todennäköisemmin työskentelemistä ovea edeltäneellä tai matalammalla palkkatasolla. Yksityisen sektorin palkansaajat olivat useammin poluilla, joihin liittyi palkkatulojen saamisen päättyminen tai palkkatulojen vaihtelua.

Naiset siirtyivät miehiä useammin työskentelemään aiempaa matalammalle palkkatasolle. Miehet sen sijaan olivat useammin palkkatulopolulla, johon liittyi palkkatulojen vaihtelua. Korkeampi palkkataso oli yhteydessä suurempaan todennäköisyyteen jatkaa työskentelyä ilman muutosta palkkatasossa ja pienempään todennäköisyyteen jatkaa työskentelyä aiempaa matalammalla palkkatasolla oven ottamisen jälkeen. Vain perusasteen tutkinnon suorittaneet kokivat ylemmän korkea-asteen tutkinnon suorittaneita useammin palkkatulojen vaihtelua ja hieman harvemmin jatkoivat työskentelyä aiempaa matalammalla palkkatasolla.

Tutkimuksen havainnot koskien sosiodemografisia taustatekijöitä ovat todennäköisesti osin yhteydessä eroihin ammatti- tai toimialarakenteessa tai työoloissa. Esimerkiksi vuoro- ja viikonlopputyö voivat selittää todennäköisyyttä kokea palkkatulojen vaihtelua. Erot mahdollisuuksissa siirtyä osa-aikatyöhön voivat selittää aiempaa matalammalla palkkatasolla työskentelyn yleisyyttä. Ammatti- ja työoloeroja oven ottamisen suhteen tulisi tutkia tarkemmin tulevaisuudessa.

### **Osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä kokonaisuudessaan ei todennäköisesti ole merkittävää työuria pidentävää vaikutusta**

Oven on toivottu pidentävän työuria tarjoamalla joustavia mahdollisuuksia yhdistää eläke ja työ. Jos yhdistäminen pidentää työuria, voidaan sen olettaa tapahtuvan työtunteja vähentämällä. Valtaosa palkansaajista ei kuitenkaan näytä tekevän näin. Samanaikaisesti on henkilöitä, joiden työura voi lyhentyä oven ottamisen seurauksena. Näin voi käydä, jos työelämästä poistutaan oven avulla tai jos oven ja työttömyysetuuksien saaminen samanaikaisesti on yhteydessä työttömyyden pitkittymiseen. Työllisyysvaikutusten tarkempi selvittäminen jää tämän tutkimuksen ulkopuolelle, mutta tulosten perusteella ovelta kokonaisuudessaan ei todennäköisesti ole merkittävää työuria pidentävää vaikutusta.

Oven monipuolinen käyttö viittaa siihen, että oven ottamiseen liittyy monia eri syitä. Lisäksi syyt luultavasti eroavat eri väestöryhmien välillä. Lisää tietoa tarvitaan siitä, mitkä tekijät vaikuttavat ihmisten päätökseen ottaa ove, ja miten nämä tekijät eroavat palkansaajien, yrittäjien, työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien välillä.

### **Palkkatulot ennen ja jälkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ottamisen**

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 01/2024

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-366-0>

[www.julkari.fi](http://www.julkari.fi) > [Eläketurvakeskus](#) > [Julkaisut](#)

ISBN 978-951-691-366-0 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkojulkaisu)



**Eläketurvakeskus**  
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

**Eläketurvakeskus**  
00065 ELÄKETURVAKESKUS  
Puhelin 029 41120  
Faksi 09 148 1172

**Pensionsskyddscentralen**  
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN  
Telefon 029 41120  
Fax 09 148 1172

**Finnish Centre for Pensions**  
FI-00065 Eläketurvakeskus  
Finland  
Phone +358 29 41120  
Fax +358 9 148 1172

[www.etk.fi](http://www.etk.fi)  
> julkaisut